

Алпамыс батыр атындағы №40 мектеп-гимназиясы

Кеңес одағының батыры, мерген қыз
Ә. Молдағұлованың 90 жылдығына орай

Ерлік сабағы

Орындаушы: АӘД пәнінің жетекшісі Ж.К.Мырзахмет

Шымкент – 2015 ж.

Сабақтың мақсаты:

Мектеп оқушыларының арасында Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің беделін көтеру, әскери қызметті насихаттау

Сабақтың барысы:

Ұйымдастыру кезеңі: Сапқа тұрғызу, взвод командирлерінің баяндауын қабылдау, сәлемдесу, түгендеу, оқушылардың сырт көрінісін тексеру. Оқушыларды сабақтың тақырыбымен, мақсат міндеттерімен таныстыру.

Негізгі бөлім

(Әлия Молдағұлованың өмірбаяны)

Әлия Нұрмұхаммедқызы Молдағұлова 1925 жылдың 15 маусымында Ақтөбе облысы Қобда ауданы Бұлақ ауылында Нұрмұхаммед Сарқұлов пен Маржан Молдағұлованың отбасында дүниеге келген. Сегіз жасында анасы қайтыс болған Әлияны Алматыда тұратын нағашы ағасы алып кетеді. Ал 1935 жылдан бастап Ресейдің Ленинград қаласы Красногвардейский ауданы, Гурдин көшесіндегі №46 балалар үйінде тәрбиеленеді. Санкт-Петербургтегі №9 орта мектепте білім алады.

Соғыс басталған жылы балалар үйі Ярославль облысының Вятское селосына эвакуацияланған. Әлия осындағы Вятское орта мектебінің 7-сыныбын аяқтаған соң Рыбинск авиациялық техникумына оқуға түседі. Дегенмен, 1942 жылы Жұмысшы-шаруа Қызыл Әскеріне майданға жіберу туралы өтініш жібереді. 1943 жылы мергендер даярлау жөніндегі Орталық әйелдер мектебін аяқтап, осы жылдан бастап 54-арнайы атқыштар бригадасы 4-батальонының снайпері болған. Батыр қыз 1944 жылдың 14 қаңтарында Псков облысының солтүстігіндегі Новосокольники ауданы Казачиха ауылы маңында болған соғыста ерлікпен қаза тапты. Батыр Новосокольники ауданының Монаково ауылында жерленді. Ол қайтыс болғаннан кейін, 1944 жылдың 4 маусымында Кеңес Одағы Батыры атағы берілді.

Әлия Молдағұлованың әлемі

Биыл Кеңес Одағының Батыры Әлия Молдағұлованың туғанына 90 жыл. Ер етігімен су кешкен қанқұйлы соғыс жылдарында өліммен күн сайын тайсалмай бетпе-бет келген қаршадай қазақ қызы небәрі 19 жасында ерлікпен қаза тапты.

Осы аз ғана ғұмырында Әлия ерлікке, қаһармандыққа, өрлікке, намыс пен рухшылдыққа өшпейтін, өлмейтін ескерткіш орнатып кетті.

Әлия Молдағұлова туралы естеліктер.

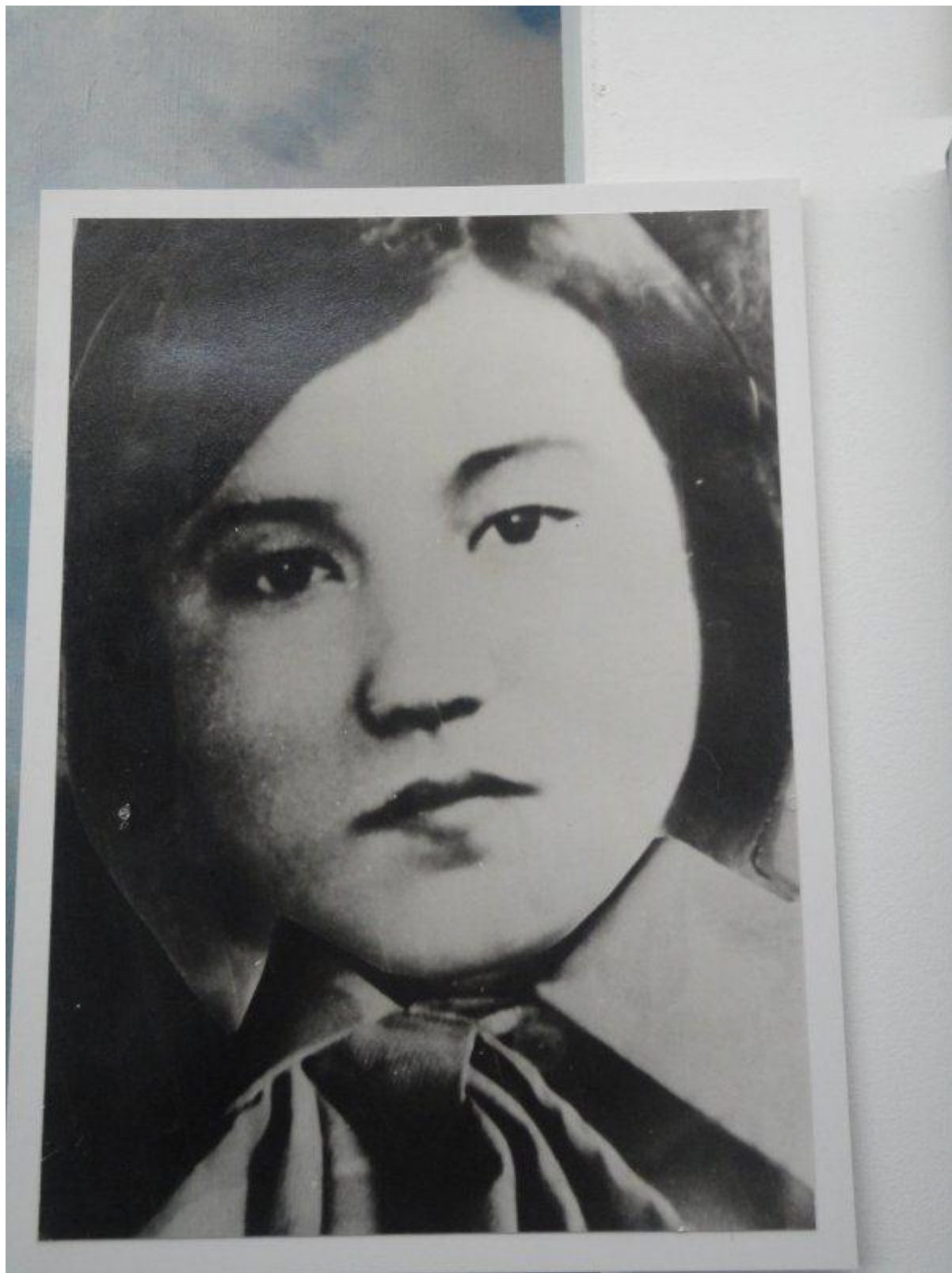
«... Сол кезде Әлияның туған анасы Маржан қайтыс болды да, кішкентай Әлия менің тәрбиемде қалды. Кейінірек, 1934 жылдың қазан айында бұрынғы әскери-транспорт академиясына оқуға түстім де, бір жыл өткен соң отбасымызбен қоныс аударуға тура келді. Әулиеатада екінші класты тәмамдаған Әлия біздің семьямызбен бірге Москваға келгеннен кейін Краснопресненск ауданындағы орта мектептің үшінші класында оқыды. Ал осы академия 1939 жылы Ленинградқа көшірілген еді. Сөйтіп, үй ішімізбен Ленинградқа көшіп бардық», — деп жазады нағашысы Әбубәкір Молдағұлов. Нағашысы оқу мерзімі аяқталған соң Ташкентке қызметке кетеді. Ал оның әйелі Сән Молдағұлова жүкті болғасын, жолды көтере алмайтын болғасын балаларға бас-көз болып Ленинградта қалады.

Жоқ-жұтаң кезде өзінен кішкентай жиендеріне қамқор болған Әлияны Сән сол үйдің тірегі, таянышы деп есептеді.

Әлия құрбысы Нина Быстровамен.

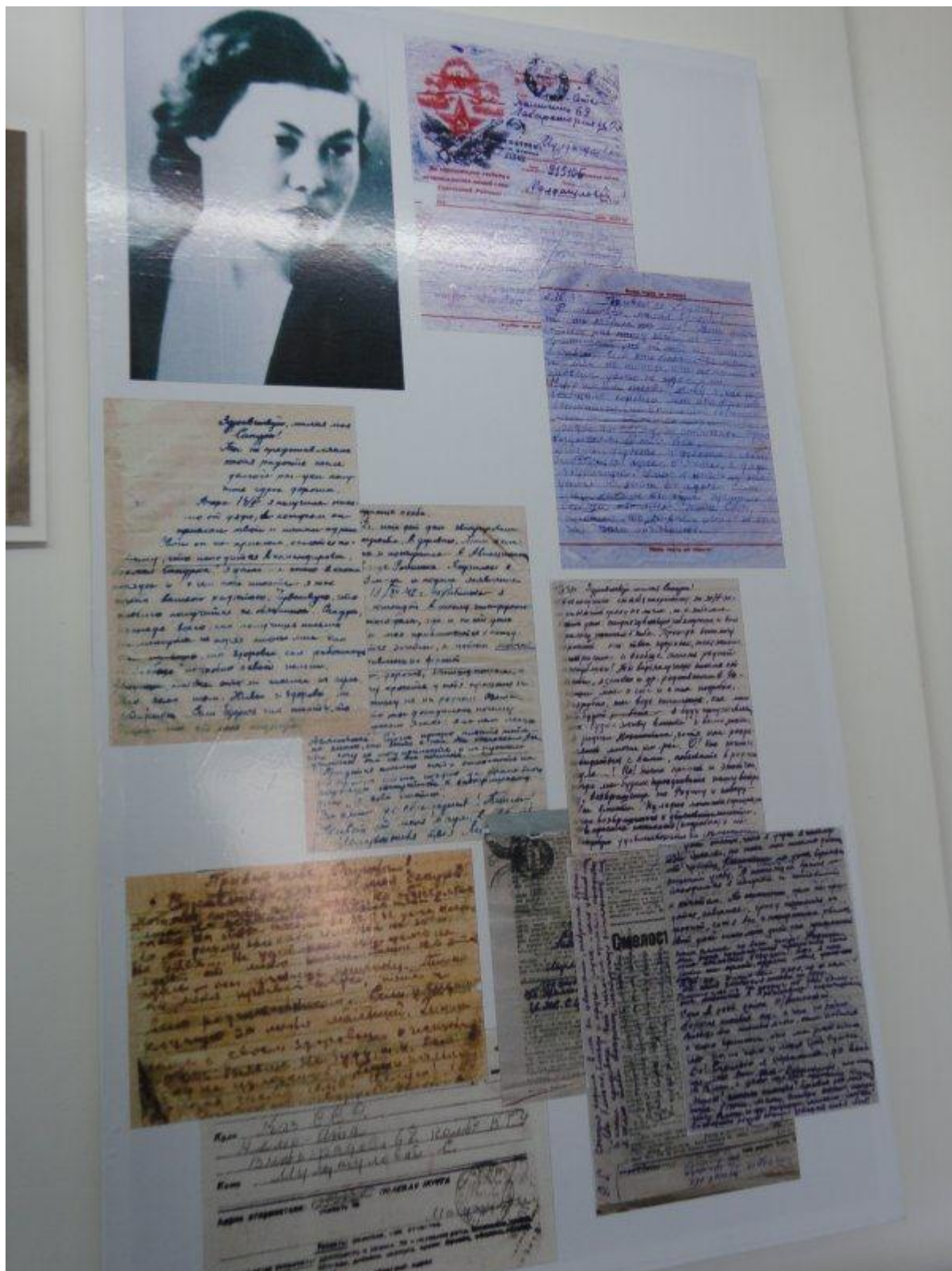
Соғыс басталған уақытта Әлия Сапардың досы Сашамен бірге Молдағұловтар отбасын Ташкентке шығарып салып, өзі Ленинградта қалды.

Әлия Молдағұлованың суреті.

«Сапарға аттанар алдында Әлия Ленинградта қалатынын айтты. Мен жылап: «Ағаңа не деп айтамын, мен әдейі тастап кеткендей болам-ау», — деп едім, хат жазып берді. Онда: «Нағашы, жеңешемді кінәлама.

Өзім қалдым. Соғыс аяқталған соң елге қайтамын» деп жазыпты» деп еске алады Сән Молдағұлова.

Әлияның сіңлісі Сапураға жазған хаттары.

Сөйтіп, соғыс басталып, Әлия тәрбиеленіп жатқан балалар үйінің тәрбиеленушілері түгелдей уақытша Ярославль облысындағы лагерге жіберіледі.

Әлияның көзін көрген майдангер жазушы Жекен Жұмахановтың «Майдан дәптерінде» адам өлтіру түгілі тауық өлтіріп көрмеген» қайсар да нәзік қазақ қызының не себепті «көзі жасты, көңілі бос бола тұра шортынан қайтып, белді берік байлап, солдат болғаны» айтылады.

Әлиямен арнайы іздеп барып сөйлескен сұхбатында мерген қыз жазушыға жаудың жауған оғынан тас-талқаны шыққан Ленинград туралы, өртеніп, күлі көкке ұшқан балалар үйлері, мектептер, балалар бақшалары туралы, өртеніп жатқан үйлердің бірінен жүгіре шыққан 9-10 жастар шамасындағы Володя деген бала туралы айтып береді. Сол әңгіменің ауанына ойыссақ, Володяны жетегіне алған Әлия дамылсыз жүгіріп келе жатқанда аспан гүрілге толып, бомба сол маңның астан-кестеңін шығарады. Володя қайтыс болады.

— Володяның сүйегін көтеріп жүрген сол сағаттарда мен қатаң бір мектептен өттім. Сол күні түнде ұйқы көргенім жоқ, қол-аяғы былқ-сылқ етіп, телмірген ай сәулесінде жатқан Володя көз алдымнан кетпей қойды, қаланы кезіп кеттім де, военкомат атаулының бірін тауып алып арыз еттім: «Мені майданға жіберіңіз, жауды көбірек құртатын жұмыс тапсырыңыз» деп жаздым, солай деп айттым, солай деп жыладым. Военкомның алдынан кетпей қойдым, көз алдыма мөп-мөлдір көздері жайнап, Володя тұрып алды, — дейді Әлия. (Ж.Жұмаханов. «Майдан дәптерінен»).

Жақындары Әлия жайлы

Айтқанынан қайтпайтын қайсар қызды военком авиация техникумына жіберді. Сабақты үздік оқыған Әлия, дәрігерлер ұшқыш болуға «жүрегі жарамайды» деп диагноз қойғаннан кейін, снайперлік оқуға ауысады. Әлия мұнда да үздік оқыды. Ол мергендер мектебіне қабылданғанда бар болғаны 16-ақ жаста болыпты...

Әлияның жаны соншалықты нәзік, кіршіксіз, бауырмал, достыққа адал, аса кішіпейіл әрі намысқой, өжет, қандай қиындыққа да қасқайып қарсы тұрар ер- жігітке тән мінезі барын ұстаздарының, достарының, көзін көрген жолдастарының естеліктері айғақтайды.

«Лияның бойында балаларда тым сирек кездесетін бір қасиет бар еді: ол әрбір кішігірім нәрседен көпті аңғарып, әрдайым байыпты да байсалды көзқарас танытатын. Жалпы оның ұйымдастырушылық қабілеті зор еді. Адалдығымен, әділдігімен көзге түсетін» — деп жазады Вятск орта мектебінің мұғалімі Елена Зарубина.

«Лияш кіршіксіз адал әрі бауырмал, аяулы жан еді. Оның қасында болған кімде-кім әрқашан достықтың, жолдастықтың не екенін сезініп, оны өзінше сүйеніш тұта алатын. Ол аса кішіпейіл еді. Маған майданнан жазған хаттарында өзінің ерлік істеріне ешқашан мақтанған емес» — деп еске алады ВЛКСМ Орталық Комитеті жанындағы мергендер даярлайтын Орталық әйелдер мектебі саяси бөлімінің бастығы, отставкадағы полковник Екатерина Никифорова.

«Мен соғыстың ақырына дейін болдым және адамдарымыздың өлімге қасқая қарсы шайқасқанын көруіме талай рет тура келді. Сонда да, тап Лиядай өршелене, өжеттене ұрыс салған адамды көрген емеспін» — дейді мергендер мектебіндегі курстасы, ең жақын жауынгер серігі Надежда Матвеева.

Ағылған адам қанының, атқылаған бомбаның астында жүрсе де Әлия туған сіңлісіндей болып кеткен нағашы сіңлісі Сапураға үмітке толы хат жазатын. «Күні ертең жеңіске жетеміз, елге қайтып, сендермен құшақтасамыз» — деген сарындағы хаттары туған жеріне деген сағынышқа, арманға толы еді.

... Әлияның майдан даласында жасаған ерліктерінің барлығы жазылды. Оның «Отан үшін алға!» ұраны нағыз ерліктің ұранындай болып кетті.

«1944 жылдың қаңтар айында немістер бекініп алған Казачиха деревнясына шабуыл басталды. Кеңес жауынгерлері жауға қаһарлы түрде шүйлікті. Қашаннан бергі әдетінше, Лия Молдағұлова өзінің жаужүрек жолдастарының алғы сапында болды.

— Ура! Отан үшін! — деп ұрандаған Молдағұлова жауынгерлерді соңына ертіп, алға ұмтылды. Оның дәл көздеген оғынан 8 неміс солдаты қаза тапты. Траншеяда кескілескен шайқас басталды. Немістер шыдай алмады. Молдағұлова ет қызуымен алға озып, неміс траншеяларына еніп кетті. Блиндаждан неміс офицері шыға келіп, қызды ұстап алды. Жекпе-жек басталды. Күш тең емес еді.

Лия фашистік хайуанның тырнағынан сытылып шықты да, неміс офицеріне автоматтан оқ жаудырды. Дәл сонымен қабаттаса мылтық дауысы естілді — фашист Лия Молдағұлованың кеудесіне пистолетпен атып үлгерді» — деп жазылған марапат парағында. Өзінің жаны үзіліп бара жатқанда Әлия немістің 78-інші солдатын жер жастандырып үлгерген еді... Бұл 14 қаңтар күні болатын. Әлия 13 қаңтар күні Сапураға жазған ең соңғы хатын «Сәлем саған, Отаным!» деп бастапты...

Мерекелік концерттер.

Қорытынды бөлім

Биыл Кеңес Одағының Батыры Әлия Молдағұлованың туғанына 90 жыл. Қаршадай ғана қазақ қызы небәрі 19 жасында ерлікпен қаза тапты. Қыпқысқа ғұмырында Әлия ел сүйсінерлік ерлік жасап, өшпес із қалдырып кетті.

(Сұрақтар мен жауаптар арқылы сабақты қорытындылау).

Сабақ соңында әскери қоштасу.

Ерлік сабағын жүргізуші:

Ж.К.Мырзахмет.

Ерлік сабанан көрініс.